D.1535

ISSN 1300-9672

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Review of the Faculty of Divinity
University of Süleyman Demirel

Hakemli Dergi

Türkiye Diyanet Vakfı
Kütüphanesi
İslam Araştırmaları Merkezi

Yıl: 2001 **Sayı: 8**

SDÜ

DERGİNİN SAHİBİ
Prof Dr. İsmail YAKIT (Dekan)

DERGİNİN EDİTÖRÜ
Doç. Dr. M. Saffet SARIKAYA

FAKÜLTE YAYIN KURULU
Prof Dr. İsmail YAKIT (Dekan)
Prof Dr. Ekrem SARIKÇIOĞLU
Prof Dr. Orhan Üner
Prof Dr. Talat Sakallı
Doç. Dr. M. Saffet SARIKAYA
Doç. Dr. İ. Hakkı GÖKSOY
Doç. Dr. Kemal SÖZEN
Yard.Doç.Dr Ahmet YILDIRIM
Yard.Doç.Dr. Talip TÜRCAN

DİZGİ
M.S.SARIKAYA-N.DURAK

KAPAK
SDÜ Basın ve Halkla İlişkiler

BASKI
Ali ÇOLAK

Dergide Yayınlanan Yazıların Sorumluluğu Yazarlarına Aittir

Dergide yayınlanan makale ve yazılar kaynak gösterilmek şartıyla iktibas ve atıf şeklinde kullanılabilir

©İlahiyat Fakültesi Isparta-2002

İSTEME ADRESİ
SDÜ İlahiyat Fakültesi 32260 ISPARTA
Tlf: 0 246 237 10 61 Fax: 0 246 237 10 58

PAVLUS'UN EVLİLİK HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ

Dr. Hakkı Ş. YASDIMAN*

Hıristiyanlığın tarihine bakıldığında evliliğe karşı hem olumlu hem de olumsuz bir tavrın sergilenmiş olduğu görülmektedir. Hatta aynı durumun günümüzde de devam ettiğini söylememiz mümkündür.

Hıristiyanlıktaki evlilik kurumuna karşı olumlu tutum içinde olan kesimin anlayışına göre, evlenme ve aile kurma insanların yerine getirmek durumunda oldukları, vazgeçilmesi mümkün olmayan ilahi bir görevdir. Evlilik, aynı zamanda, İsa ile Kilise arasındaki münasebeti de temsil etmektedir. Dolayısıyla, o dinî boyutu olan bir kurumdur.

Karşı görüşte olanlara göre ise evlilik; sonu yaklaşmakta olan dünya yaşamında, insanların Ahireti kazanabilmeleri için harcayacakları zamanı ve yapacakları amelleri sınırlayan, onların mesailerini tanrısal aktiviteler yerine dünyevi meşguliyetlere kanalize eden, bu nedenle de kaçınılması gereken bir bağdır.

İkinci görüşte olanlar, yani evliliğin Ahirete yönelik faaliyetleri engelleyeceğine inananlar kendilerine, İsa'dan sonra Hıristiyanlıkta en önemli isim olarak kabul edilen, Pavlus'un[1] bazı sözlerini ve yaşam tarzını esas olarak almaktadırlar.

---

* Dokuz Eylül Ünivesitesi İlahiyat Fakültesi.

1 Pavlus'un doğumu, gençliği, din değiştirmesi, seyahatleri, ölümü ve Hıristiyanlık üzerindeki tesiri gibi konular hakkında geniş bilgi için bkz. Gündüz, Şinasi, *Pavlus: Hıristiyanlığın Mimarı*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2001 (özellikle ikinci ve üçüncü bölümler), ss.31-119; Allan Menzies/William Edie, "Paul", *Encyclopedia of Religions and Ethics*, Ed., Hastings, James, T&T Clark, Edinburg, 1994, ss.680-695; "Paul", *Insight on the Sicruptures*, International, Bible Students Association, Broklyn, Newyork, 1988, C.II, ss.585-590; Preiffer, Charles F., *The Combined Bible Dictionary & Concordance*, Marshall-Pickering, London, 1990, s.323.

Bu araştırmada Hıristiyanlıktaki inanç esaslarının ve öğretilerin oluşmasında büyük bir katkısı olduğu pek çok kesimce teslim olunan, hatta Hıristiyanlığın mimarı olarak da tavsif edilen Pavlus'un evlilikle ilgili sözleri analize tabi tutulacaktır. Böylece, onun evliliğin aleyhinde bulunduğuna dair ileri sürülen iddiaların ne ölçüde tutarlı olduğu tesbit edilmeye çalışılacaktır. Bunun için de, bizzat Pavlus'un kendi sözlerine müracaat edilecektir. Pavlus'un evlilikle ilgili görüşleri Yeni Ahid'deki değişik bölümlerde dağınık bir şekilde yer almaktadır. İlerideki satırlarda onun farklı yerlerde kaydedilmiş bu görüşleri sırayla gözden geçirilecektir.

Hıristiyanlık tarihi boyunca evlenmeye karşı çıkanlar ve bu konuda Pavlus'u referans gösterenler temelde Pavlus'un Korintoslulara yazdığı birinci mektubun yedinci babında geçen bazı sözlerini delil olarak kullanmışlar ve hala da kullanmaya devam etmektedirler. Pavlus bu bölümde şunları söylemektedir:

> "Adam için kadına dokunmamak iyidir... Evlenmemişlere ve dul kalanlara diyorum: Benim gibi kalsalar onlar için iyidir... Kadından çözülmüş müsün? Kadını arama. Fakat eğer evlenirsen, günah etmezsin; ve eğer bir kız evlenirse, günah etmez. Fakat, böyle kimselerin bedende sıkıntısı olacaktır; ve ben sizi esirgiyorum... Fakat mecburiyeti olmayarak ve kendi iradesine hakimiyeti olarak yüreğinde sabit duran adam kendi kızını yanında tutmağa yüreğinde karar vermişse, iyi eder. Ve böylece kendi kızını evlendiren iyi eder; ve evlendirmeyen daha iyi eder.[2]"

Pavlus'un bu sözleriyle hem kadınları hem de erkekleri evlenmemeye teşvik ettiği bir vakıadır. Fakat, burada dikkat edilmesi gereken husus; bu sonucun yukarıdaki ifadelerin parçacı bir yaklaşımla ele alındığında elde edildiğidir. Yani, bu cümleler bağlamından koparıldığında, önündeki ve arkasındaki cümleler gözardı edildiğinde böyle bir netice ortaya çıkmaktadır. Halbuki, yukarıda verilen metinlere dikkatle bakıldığında, bir başka ifade ile Pavlus'un evlilik konusundaki düşünceleri bütüncül bir açıdan değerlendirildiğinde onun bu tavrının genel olmadığı ve herkesi kapsamadığı anlaşılmaktadır. Pavlus'un bazı dinî endişeler nedeniyle böyle bir söylem içerisinde olduğu metinlerin biraraya getirilmesiyle yapılan incelemelerde açık bir şekilde görülmektedir.

---

2 Bkz. I. Korintoslulara, 7:1-38.

Pavlus'un Korintoslulara yazdığı birinci mektubun yedinci babında yer alan yukarıdaki metinle ilgili bazı hususlara işaret etmek gerekmektedir. Bunlardan birincisi, bu mektubun yazılma nedenidir. Yedinci babın başındaki "İmdi yazdığınız şeylere gelince...[3]" ifadesinden Korintlilerin Pavlus'a bazı konular hakkında sorular sordukları ve buna karşılık da onun bu mektubu kaleme aldığı anlaşılmaktadır.[4] Ayrıca, sekizinci babın başındaki "İmdi putlara kurban edilen şeylere gelince...[5]" ve on ikinci babın başındaki "İmdi ruhani mevhibelere gelince...[6]" gibi cümlelerde de bu hususu teyid etmektedir. Yedinci babın birinci cümlesinde "Adam için kadına dokunmamak iyidir" ifadesinin yer alması ve devam eden cümlelerde de bu konunun açıklanması Pavlus'un cevabını vermesi istenilen sorular arasında evlenme ile ilgili bir konunun da bulunduğunu akla getirmektedir. Diğer taraftan, Pavlus'dan cevaplanması istenilen soruların neler olduğuyla ilgili ihtimaller üzerinde durulurken, evlenmenin yanısıra boşanmayla alakalı hususların da sorulduğu ileri sürülmüştür. Hatta genel bir ifade ile, erkek ve kadın cinsi arasındaki münasebetin keyfiyetinin nasıl olması gerektiğiyle ilgili bilgi verilmesinin istendiği ifade edilmiştir.[7] Netice olarak, Korintlilerin Pavlus'a evlilik kurumu ve kadın erkek ilişkileri çerçevesinde bir kısım sorular sordukları ve onun da bu sorulara cevap olmak üzere yedinci babı kaleme aldığı ortaya çıkmaktadır.

İşaret edilmesi gereken ikinci husus ise, bu mektubun gönderildiği Korintlilerin kimler olduğu ve nasıl bir çevrede yaşadıklarıdır. Korintlilerin yaşadığı Korint şehri ile ilgili tarihi bilgi veren eserlerde bu şehrin en eski Yunan şehirlerinden birisi olduğu, ticari yolların kesişme noktasında bulunduğu, bu nedenle de bir açık

---

3 I. Korintoslulara, 7:1.

4 Bu konuda bkz. "Expert Commentary: 1 Corinthians 7:1", *Compton's Interactive Bible* (Old Testemant and New Testemant; Concordance; Bible Dictionary; Atlas; Time Line; Expert Commentaries [Mukaddes Kitab'ın tamamının tefsiri]; Inspirational Commentaries, Topical Bible ve seslendirme-resimler-fotoğraflar-video kiliplerinden oluşan kelime, konu taraması yapılabilen CD), *New International Version 1.0*, Compton's Home Library, Zondervan Publishing House, Cambridge, 1996.

5 I. Korintoslulara, 8:1.

6 I. Korintoslulara, 12:1.

7 Bu konuda bkz. "I Corinthians, 7:1", *The Interpreter's Bible*, Ed.Nolan B. Harmon, Abingdon-Cokesbursy Press, New York, 1953 (I-XII), C.X, s.76.

pazar hüviyeti taşıdığı nakledilmektedir.[8] Bu şehirle ilgili konumuzla ilgili en önemli bilgi ise; o dönemde Korint'te ahlaksızlığın son derece yaygınlaşması, hatta hayat kadınlarının bazı mabetlerde din adına hizmet vermesidir.[9] İşte, Pavlus'un mektubunu gönderdiği Korintliler bu özelliklere sahip bir şehirde yaşayan ve cemiyetin içine düştüğü durumdan endişe duyan kimseler olarak görünmektedirler.[10] Dolayısıyla, Pavlus'un mektubunu bu özel şartlar altında yaşayan topluluğa yazdığı göz ardı edilmemelidir.

Burada son olarak belirtmek istediğimiz bir diğer husus da, Pavlus'un Yahudi bir aileden geldiği,[11] kendisinin ise bir Yahudi dönmesi olduğudur.[12] Yeni Ahid'de Pavlus din değiştirdikten sonra zaman zaman Yahudi şeriatine göre hareket ettiği ve bunu söylemekten de çekinmediğiyle ilgili ifadeler bulunmaktadır.[13] Pavlus'un eski dini Yahudilikte ise, evlenme bir keyfiyet değil, aksine bir mecburiyet olarak karşımıza çıkmaktadır.[14] Yani, evlenmek dinî bir emir olarak Yahudi şeriatinde yer almaktadır.[15] Dolayısıyla,

---

8 Korinth hakkında geniş bilgi için bkz. Borkamm, Günter, "Corinth", *Paul*'in içinde, Ter: D.M.G. Stalker, Harper & row Publishers, New York, 1971, ss.68-77. Ayrıca, Pavlus'un Korint'e ne zaman gittiği, orada ne kadar kaldığı gibi konular için de bkz. Jerome Murphy/O'connor, O.P., "When Was Paul in Corinth" *St. Paul's Corinth: Texts and Archaelogy*'in içinde, Michael Glaizer, Inc. Wilmington, Delaware, 1983, Part: 2, ss.129-149.

9 Bu konularda geniş bilgi için bkz. "Corinth", *Insight On the Scriptures*, International, Bible Students Association, Broklyn, Newyork, 1988, C.I, ss.508-509.

10 Pavlus hem Korint'in içinde bulunduğu ahlaki çöküntüyü ve hem de Korintlilerin bu konudaki rahatsızlıklarını yakından bildiği anlaşılmaktadır. Çünkü o, seyahatleri sırasında iki kere Korint'e gitmiş ve bir müddet orada kalmıştır. Örneğin, birinci ziyaretinde Korint'te bir buçuk sene kaldığı rivayet edilmektedir. Bkz.Resullerin İşleri, 18:1, 11.

11 Bu konular hakkında bkz. Resullerin İşleri, 23:6; Romalılara, 11:1; Filipelilere, 3:5. Ayrıca bu konuda geniş bilgi için bkz. Gündüz, Ş., *a.g.e.*, s.32; Allan, M./William, E., "Paul", *Encyclopedia of Religions and Ethics*, C.IX, s.681.

12 Bu konuda bkz. Resullerin İşleri, 9:3-22; 22:3-19; 23:6; 26:5, 9-15; I. Korintoslulara, 9:11; 15:8; II. Korintoslulara, 11:22; Galatyalılara, 1:13-14; Filipelilere, 3:5; I. Timiteosa, 1:12-13.

13 I. Korintoslulara, 9:20.

14 Bu konuda Eski Ahid'de şöyle denilmektedir: "Evler yapıp oturun... Karılar alın,...Oğullarınıza karılar alın ve kızlarınızı kocaya verin." Yeremya, 29:5-6.

15 Yahudi Şeriati'nin Eski Ahid'den sonra en temel kaynağı olan Talmud'da da evlenmenin dinî bir emir olduğunu görmek için, örnek olmak üzere bkz. TB,

Pavlus'un kültürel alt yapısına bakıldığında, onun bekar kalmayı tavsiye ve teşvik eden bir ortamdan gelmediği, bilakis evlenmemenin ve dolayısıyla nesil sahibi olmamanın büyük bir eksiklik kabul edildiği bir kültürden çıktığı görülmektedir.[16] Hatta, Resullerin İşlerinde geçen "... başkâhinlerden salâhiyet alarak mukaddeslerden bir çoğunu zindanlara ben kapadım...[17]" ifadesinden hareketle, Pavlusun "Sanhadrin[18]"in bir üyesi olduğu ihtimali üzerinde durulmakta ve buna bağlı olarak da onun evli olduğu yorumu yapılmaktadır.[19] Hal böyleyken, Pavlus'un evliliğe bütünüyle karşı çıktığını söylemek, onun geçmişini toptan reddetmesi anlamına gelir ki, Pavlus bizzat kendisi hem davranışlarıyla ve hem de sözleriyle gerçeğin böyle olmadığını ortaya koymuştur.

Yukarıda zikredilen metnin iyi anlaşılabilmesi bakımından işaret ettiğimiz bu hususlar ışığında tekrar yedinci babı bütünüyle gözden geçirdiğimizde, Pavlus'un bu sözleri söyleme nedeninin dünyanın sonunun çok yakın bir zamanda geleceğine inanmasından kaynaklandığını tesbit etmekteyiz.[20] Yine, Pavlus'un aynı inancın bir uzantısı olarak, gerek erkekleri ve gerekse kadınları geriye kalan kısa sürede her hangi bir kaygı çekmeden yaşamaya teşvik ettiği görülmektedir. Ayrıca, Pavlus'un ifadelerinden, onun İsa'nın öğretisini kabullenenlerin hem maddi hem de manevi bütün imkanlarını seferber etmek suretiyle, sadece Ahirete müteveccih meşguliyetler içerisinde bulunmalarını arzu ettiği sonucu çıkmaktadır.

İşte Pavlus, kendi inanç bütünlüğü içerisinde evliliği değerlendirirken; onu dünyanın bu son devresindeki yapılması gereken

---

Pesachim, 113a. (*The Sancino Talmud* [Rashi, Tosafot ve Torah Ohr ile birlikte Talmud metni, Talmud İndeksi, Rashi on Torah ve dipnotlardan oluşan, kelime ve konu taraması yapılabilen İbranca-İngilizce hazırlanmış CD] Davka Corparation, Jewish Life & Davka Corparation and Judaica Press, Inc., New York, Brooklyn, Version IIc3, 1991-1996).

16 Bu konuda bkz. TB, Yevamot, 62b.

17 Resullerin İşleri, 26:10.

18 "Sanhadrin" Eski Filistin'deki en yüksek Yahudi mahkemesinin adıdır. Bkz. Cohen, Harry A., "Sanhedrin", *A Basic Jewish Encyclopedia*, Hartmore House, Hartford, 1965, ss.165-166.

19 "I. Corinthians, 7:8-9", *The Interpreter's Bible*, C.X, s.78.

20 I. Korintoslulara, 7:29, 31.

önemli işleri engelleyen bir ayak bağı olarak kabul etmiştir.[21] Çünkü, insanların evlilik nedeniyle dikkatleri dağılmakta ve ilgileri geçici dünyadaki fani eşyaya yönelmektedir. Bu nedenle, İsa'nın öğretisine gönül verenlerin böyle bir riskin altına girmemeleri ve kalan süreyi en güzel şekilde değerlendirmeleri için evlilik gibi önemli bir sorumluluğun altına girmemeleri gerekmektedir.

Pavlus aynı doğrultudaki düşüncelerini ve endişelerini yine Korintoslulara yazdığı birinci mektupta şu şekilde dile getirmiştir:

> "Ey kardeşler, bunu da beyan ediyorum; vakit kısaltılmıştır; bundan böyle karıları olanlar karıları yok gibi ve ağlayanlar ağlamıyor gibi ve sevinenler sevinmiyor gibi ve satın alanlar malı yok gibi ve dünyayı kullananlar ifratla kullanmıyor gibi olsunlar; çünkü bu dünyanın heyeti geçiyor. Fakat kaygısız olmanızı istiyorum. Evlenmemiş adam, nasıl Rabbi hoşnut etsin, diye Rabbin şeyleri için kaygı çeker; fakat evlenmiş olan adam, nasıl karısını hoşnut etsin, diye dünya şeyleri için kaygı çeker ve taksim olunur. Evlenmemiş olan kadın ve kız hem bedence, hem ruhça, mukaddes olsun diye, Rabbin şeyleri için kaygı çeker, fakat evlenmiş olan kadın nasıl kocasını hoşnut etsin diye dünya şeyleri için kaygı çeker. Ve bunu üzerinize kement atmak için değil, fakat yakışan halde olasınız ve zihniniz dağılmayarak Rabbe mülazemet edesiniz diye, sizin kendi menfaatiniz için söylüyorum.[22]"

Pavlus'un bu ifadelerinden de anlaşıldığı gibi, onun hassasiyeti inananların zihinlerini dağıtmadan Rablerine yönelmelerini temin etme gayretinden kaynaklanmaktadır. Ona göre, evlenmedikleri için zihnen ve bedenen salim kalacak olan insanlar bütün benlikleriyle Ahirete yönelik ameller içinde olacaklar ve böylece selametle bu dünya hayatını tamamlayacaklardır.[23]

---

21 Pavlus evli çiftlerin zaman zaman dua ile meşgul olabilmek amacıyla birbirlerinden uzak kalabileceklerini belirtmiştir (I. Korintoslulara, 7:5). Pavlus'un geçici bir süre için de olsa böyle bir ayrılığa ruhsat vermiş olması bize onun evlenmenin dua ve ibadete mani olduğu yönündeki anlayışını bir başka açıdan göstermesi bakımından önemlidir.

22 I Korintoslulara, 7:29-35.

23 Bu konular hakkındaki yorumlar için bkz. "I Corinthians, 7:23-25", *The Interpreter's Bible*, C.X, s.84.

Pavlus her ne kadar insanların evlenmedikleri zaman zihin meşguliyetinden kurtulup bütün benlikleriyle tanrısal aktivitelere yönelebileceklerini söylemiş olsa da, diğer taraftan bazı insanların evlenmedikleri takdirde zihinlerinin daha fazla karışabileceğini de gözeterek, bu durumdaki kimselere evlenmelerini tavsiye etmiştir. O, bekar kaldığında kendisini kontrol edemeyeceğinden ve zinaya düşeceğinden korkan bir kimsenin özellikle evlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.[24] Zira, Pavlus evliliği zinaya karşı bir kalkan olarak görmüş ve bu konuda şöyle demiştir:

> "Fakat zinalardan dolayı herkesin kendi karısı olsun ve her kadının kendi kocası olsun. [25]"

Yine o İbranilere yazdığı bir mektupta da şunları söylemiştir:

> "Hepsi arasında evlenmek muteber olsun ve yatak lekesiz olsun; çünkü fuhuş ve zina işleyenlere Allah hükmedecektir.[26]"

---

24 Pavlus, özellikle ahlaksızlığın ve kötü alışkanlıkların yaygın olduğu toplumlarda evlenmenin her kesin üzerine düşen bir vazife olduğunu söylemiştir. Onun bu yaklaşımı yorumlanırken, zinadan çekinmek için evlenmek durumunda kalmanın evlilik kurumunu hafife almak anlamına gelmediği, aksine evliliğin fertleri zinadan koruyan gerçek yüzünü gösterdiği ifade edilmiştir. Bu konular için bkz. "I Corinthians, 7:1-7", *The New Testament and Wycliffe Bible Commentary*, Ed.Charles F. Pfeiffer, Moody Press, Chicago, 1983, s.607.

25 I. Korintoslulara, 7:2. Pavlus'un Korintoslulara yazdığı bu mektuptaki *evliliğin zinaya karşı en büyük güvence olarak kabul edilmesi anlayışı*, onun eski dini Yahudilikteki zina ve evlilik kurumu arasında kurulan ilişki ile paralellik göstermektedir (bu konuda Yahudiliğin görüşü için bkz. dipnot 24). Bu durum ise, Pavlus'un eski dininin tesirinden bütünüyle kurtulamadığı izlenimini uyandırmaktadır. Dolayısıyla, Yahudilikteki evliliğin mecburi olması gerçeğinden hareket edilecek olursa, Pavlus'un eski dininin tesiri altında evliliğe bütünüyle karşı çıkamayacağı da ortaya çıkmaktadır.

26 Bkz. İbranilere, 13:4. Pavlus'un son derece tepki gösterdiği zina fiili, onun eski dini Yahudilikte de şiddetle karşı çıkılan ve cezası ölüm olan bir günahtır (Tesniye, 22:22; Levililer, 20:10. Ayrıca bu konuda daha fazla bilgi için bkz. "Adultery", *A Dictionary of Comparative Religion*, Ed., S.G.F. Brandon, Charles Scribner's Sons, New York, 1970, ss.30-31). Eski Ahid'de ilk yasaklama emrine "On Emir"de rastlanılan zina (Çıkış, 20:14; Tesniye, 5:18) ile ilgili olarak Talmud'da da detaylı bilgi bulunmaktadır (örneğin bkz. TB, Sanhedrin, 58a). Hem Eski Ahid'de ve hem de Talmud'da yasaklanması ve üzerinde hassasiyetle durulması nedeniyle zina fiili Yahudilikte en büyük günahlardan birisi olarak kabul edilmektedir (bu konuda bkz. Revel, Hirschel, "Adultery", *Universal Jewish Encyclopedia*, C.I, s.102). Zinadan kaçınmanın

Yukarıdaki ifadelerden aslında Pavlus'un evlenmeye bütünüyle karşı çıkmadığı anlaşılmaktadır. Hatta, o evlenme ihtiyacı içerisinde olanlara evlenmeleri gerektiğini bildirirken şöyle hitap etmiştir.

> "Fakat eğer imsakleri yoksa, evlensinler; çünkü yanmaktan ise, evlenmek daha iyidir.[27]"

Görüldüğü gibi, Pavlus bekar kalmaya dayanamayacak olanların evlenmelerinin lüzumuna işaret etmiştir.[28] Dolayısıyla, onun evlenmemek konusundaki tavsiyesi ve teşviki herkesi kapsamamaktadır. Pavlus evlenmeyin derken sadece kendisini Rabb'in yoluna adayabileceğine ve bekar kalmaya gücü yeteceğine inanan kimseleri muhatap edinmiştir.

Diğer taraftan, yine aynı babta yer alan şu cümle de dikkat çekicidir:

> "İmdi sanırım ki, şimdi üzerimizde olan sıkıntı sebebiyle bu iyidir, yani insana olduğu gibi kalmak iyidir.[29]"

Pavlus bu ifadesinde Korint'te bulunan bir sıkıntıdan söz etmekte ve bir kimsenin evlenmemesini ya da evli ise durumunu değiştirmemesini bu sıkıntıya bağlamaktadır.[30] "Sıkıntı" kelimesiyle ilgili yorumlarda, o dönemde Korint'te bulunan Hıristiyan topluluğun büyük bir baskı altında tutuldukları ve bu şartlar içerisinde

---

çaresi ise evlenmektir. İşte Pavlus İbranilere yazdığı mektupta, eski dini Yahudilikteki anlayışa paralel olarak, büyük bir günah kabul edilen zina fiilini işleyenlere Allah'ın hükmedeceğini söylemektedir. Buna, bağlı olarak da evlenmenin ve "yatağın temiz" olmasının önemine vurgu yapmakta ve böylece zinadan kaçınmak düşüncesiyle evlenmek isteyecek olanları teşvik etmektedir.

27 I. Korintoslulara, 7:9.

28 Pavlus sadece evlenmeyenlerin değil, birbirlerinden bir müddet uzak kalmaları durumunda evlilerin bile şeytan tarafından aldatılabileceğini şu şekilde ifade etmiştir: "... imsaksizliğinizden dolayı Şeytan sizi iğva etmesin." (I. Korintoslulara, 7:5). Bu cümleden, Pavlus'a göre, bekar kalmanın herkesin yapabileceği bir fedakarlık olmadığını anlıyoruz. Çünkü, evliler bile birbirlerinden geçici olarak ayrı durduklarında şeytanın iğvasına kapılabilmektedirler. O halde, bekarlar şeytanın desiselerine bütünüyle açık durumda bulunmaktadırlar. İşte bu nedenledir ki, Pavlus'un sadece bekar kalabileceklerine ve şeytanın vesveselerine karşı durabileceklerine inanan kimselere evlenmemeyi ve dua ile vakit geçirmeyi tavsiye ettiği görülmektedir.

29 I. Korintoslulara, 7:26.

30 "Expert Commentary: I Corinthians 7:1", *Compton's Interactive Bible.*

yaşayanların zaten kendi başlarına büyük zorlukları göhüslemek durumunda kaldıkları, hal böyleyken evlenmelerinin sıkıntılarını artırmaktan başka bir getirisi olmayacağını, bu nedenle de Pavlus'un o günkü durumu göz önünde bulundurarak, kişinin olduğu hal üzere kalmasının en iyi yol olduğunu yazdığı söylenilmektedir.[31] Yine bazı yorumlarda da Pavlus'un bu sözlerinin bütün zamanlara ve şartlara uyarlanamayacağı ve genelleştirilemeyeceği, çünkü onun mektubunda sadece Korint'le alakalı ve o zaman için geçerli bir hususu dile getirdiği görüşü yer almaktadır.[32] Bu yorumlar da Pavlus'un sadece o dönemdeki sıkıntı süresince evlilikten uzak durulmasını tavsiye ettiği gibi bir sonucun elde edilmesine imkan vermektedir.

Ayrıca, zaten Pavlus'un bazı mektuplarında bu yorumları destekler mahiyette ifadeler de bulunmaktadır. Örneğin, onun Timeteos'a yazdığı birinci mektupta şu cümleler yer almaktadır:

> "Bu kelâm sadıktır: Eğer bir adam nazırlık isterse, iyi bir iş arzu eder. İmdi nazır olacak adam için gerektir ki, kusursuz, *bir kadın kocası*, temkinli... bir adam olsun.[33]"

Bu cümlede nazırlık yapmak isteyen bir kimseye "bir kadın kocası olsun" tavsiyesinin yapılmış olması, Pavlus'un Korintlilere yazdığı mektuptaki evlenmemek yönündeki yönlendirmesinin zamana ve şartlara bağlı geçici bir durum olduğu yönündeki yorumları haklı çıkarır mahiyette görünmektedir.

Öte yandan, Pavlus'un evliliğe düşman olduğu yönündeki yaygın kanaatin aksine onun evlenmeyi engellemeye çalışanlar hakkında çok sert ifadeler kullandığı da görülmektedir. Örneğin, yine Timoteos'a yazdığı birinci mektupta şu ifadeler yer almaktadır:

> "Fakat Ruh açıkça diyor ki sonraki vakitlerde bazıları imandan irtidat edip, aldatıcı ruhları ve cinlerin öğretişlerini dinleyecekler... evlenmeyi menedecekler... Allahın yarattığı yiyeceklerden çekinmeyi emredecekler...[34]"

---

31 "I Corinthians, 7:26", *The New Testament and Wycliffe Bible Commentary*, ss.609-610. Ayrıca, Bu yorumlarda Pavlus'un "sıkıntı" dediği olayın ilişkilendirildiği cümlelere örnek olmak üzere bkz. II. Timiteosa, 3:12.

32 "Expert Commentary: I Corinthians 7:26", *Compton's Interactive Bible.*

33 I. Timeteosa, 3:1-4.

34 I. Timoteosa, 4:1-5.

İşte bu cümlelerde Pavlus'un ortaya koyduğu tavırdan onun evlenmeye karşı olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, bunu yapabilenlerin bekar kalarak din hizmetinde bulunmalarının kendileri için daha hayırlı olduğu yönündeki yaklaşımı da yukarıda belirttiğimiz gibi herkesi ilgilendirmemektedir. Hatta, Pavlus'un bazı kimseler için evlenmeyi bir mecburiyet olarak getirmeye çalıştığı da bazı sözlerinden tesbit edilmektedir. Timoteos'a yazdığı birinci mektupta bu konudaki düşüncelerini belirtirken, özellikle genç yaşta dul kalan kadınların evlenmeleri gerektiğini bildirmiş ve şöyle demiştir:

> "Fakat daha genç dul kadınları reddet... Bununla beraber evleri gezerek aylak olmayı da öğrenirler; ancak yalnız aylak değil, fakat üzerlerine düşmeyen şeyleri söyleyerek başkalarının işlerine karışan boşboğazlar olurlar. İmdi istiyorum ki daha genç kadınlar evlensinler, çocukları olsun, ev idare etsinler, karşı durana sitem için hiç fırsat vermesinler..."[35]

Bu metinlerden de anlaşıldığı gibi, Pavlus dul kalan genç kadınların evlenmelerini istemiştir. O, mektubunda belirttiği dul kadınların evlenmelerini gerektiren sebeplerin yanısıra, genç dulların, Mesih'e muhalif bir şekilde nefislerinin peşine takıldıklarında, evlenmek isteyebilecekleri ihtimalinden de söz etmiştir. Pavlus'a göre, zaten genç dul kadınların reddedilmelerinin en önemli nedeni de budur.[36] Yani, onlar her an tekrar evlenmeye meyledebilecekleri için din hizmetlerinde tam anlamıyla bir istikrar gösteremezler. Bu sebeple, genç dulların bir an önce yeniden evlenmeleri kendileri için daha iyi olacaktır. Diğer taraftan, dünyevi bağlantıları zayıflamış ve daha önce hizmete liyakati tesbit edilmiş yaşlı dulların ise evlenmelerine gerek yoktur. Onlar Kilise hizmetlerine kabul edilebilirler.[37]

Pavlus'un genç ve yaşlı dullarla ilgili bu farklı yaklaşımı da onun evlenme ile ilgili görüşlerinin ortam ve şartlara göre değiştiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, yukarıda yaptığımız tahliller sonunda, Pavlus'un sadece şartları müsait olan kimselere evlenmemeyi bir ruhsat olarak gösterdiği anlaşılmaktadır.

---

35 I. Timoteosa, 5:11, 13-14.
36 Bkz. I. Timoteosa, 5:11.
37 I. Timoteosa, 5:9-10.

Burada son olarak üzerinde durmak istediğimiz bir diğer husus da, Pavlus'un evliliğe karşı olmadığını göstermesi bakımından, evli çiftlere yaptığı tavsiyelerdir. Pavlus şayet ileri sürüldüğü gibi evliliğe karşı olsa idi, o zaman evli çiftlerin evliliklerini nasıl düzenlemeleri gerektiğiyle ilgili detaylı bilgiler vermek yerine onların birbirlerinden ayrılmalarını netice verecek ifadeler kullanması gerekirdi. Halbuki, onun Efesoslulara,[38] Koleselilere,[39] Timeteosa[40] yazdığı mektuplarında hep nitelikli ve ideal bir evliliğin oluşması yönündeki görüşleri dile getirerek, aile içi mutluğu temin etmeye çalıştığı görülmektedir.

Durum böyle olmakla birlikte, Pavlus Korintoslulara yazdığı birinci mektubunda yer alan evlilikle ilgili sözleri nedeniyle pek çok kesim tarafından tenkit edilmiştir. Eleştirilerde en fazla dikkati çeken hususlar arasında şunlar yer almaktadır: Pavlus'un bu sözleri yüzünden Hıristiyanlığa rahiplik ve rahibelik kurumu girmiştir. Evlenmemek meşrulaşmıştır. Kilisede evlenmemek yönünde bir eğilim ve anlayışın temeli atılmıştır.[41]

---

38 Efesoslulara 5:22-33.

39 Koleselilere 3:18-19.

40 I. Timeteosa 3:2, 12; 5:14.

41 İşte bu ifadelerde göstermektedir ki, Pavlus'un evlilik konusundaki görüşlerinin Hıristiyan dünyasında önemli tesirleri olmuştur. Bu tesirleri değişik kiliselerin tarih boyunca evliliğe ve evlilik kurumuna karşı gösterdikleri farklı yaklaşımlarda açıkça görmekteyiz. Biz burada, kiliselerin bu konudaki farklı tavırlarına örnek olmak üzere, sadece, günümüzdeki duruma baktığımızda bile şöyle bir manzara ile karşılaşmaktayız: Roma Katolikliğinde, Ortodoks Kilisesinde ve Angilikanların bazılarında evlilik bir sakrement olarak kabul edilmektedir. Evlilikten kaçınma, uzak durma, evliliği kınama aşırı züht hayatı yaşayanların dışında kalan kimseler için bir hata olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, (manastır hayatında) maneviyatta yüksek dereceler elde edebilmede evlenmemek yine de önemli görülmektedir. Bunun altında ise, manevi derecelerin elde edilmesinde cinsel yaşama karşı bir güvensizlik yatmaktadır. Bu nedenle, Roma Katolikliği kendisini din hizmetlerine adamış bütün din adamlarına, yani papazlara evlenme yasağı getirmiştir. Ortoks Kilisesi ise, bu yasağı kısmen kaldırmış, piskoposların dışında kalan rahip ve rahip yardımcılarının evlenmelerine izin vermiştir. Öte yandan, evlenmelerine izin verilen din adamlarının evlenebilecekleri kadınlar konusunda da sınırlamalar getirilmiştir. Buna göre, bekar rahipler ve rahip yardımcılarının boşanmış bir kadınla evlenmeleri yasaklanmıştır. Yine, bu gruba giren kimselerin rahipliğe atanmaları durumunda evlenmelerine de izin verilmemiştir. Bu konular hakkında bkz. "Marriage", *Dictionary of Religions*, Ed. John R. Hinnells, Penguin Books, New York, 1987, s.204.

Her ne kadar kendisi hakkında bu türden tenkitler yapılmış olsa da, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, Pavlus bütünüyle evliliğe karşı çıkmamıştır. O, sadece belirli bir zümrenin kendisi gibi mücerred kalmak suretiyle dine hizmet etmesini arzu ettiğini dile getirmiştir.

Kaldı ki, *evliliğin yapılacak din hizmetlerine mani olacağı* düşüncesi sadece Pavlus'a ait bir görüş de değildir. Çünkü, örneğin Luka'da İsa'nın dilinden verilen bir örnekde büyük bir ziyafete çağrılanların bu ziyafete katılamama nedenlerinden bahsedilirken, mazeretler arasında şu gerekçe de yer almıştır:

> "Bir başkası da dedi: Ben evlendim, bundan dolayı gelemem..."[42]

İsa, örneğini tamamlarken bu neviden mazaretlerle ziyafetine katılmayan davetlilere ev sahibinin çok kızdığını ve şöyle dediğini söylemiştir:

> "Çünkü size diyorum ki, çağırılan adamlardan hiç biri akşam yemeğimden tatmıyacaktır."[43]

İsa verdiği bu örneği açıklarken de şunları söylemiştir:

> "Eğer bir kimse bana gelir ve kendi babasına, anasına, karısına, çocuklarına, kardeşlerine, kızkardeşlerine, evet hatta kendi canına buğzetmezse, benim şakirdim olamaz."[44]

İşte Luka'da yer alan ve İsa'nın ağzından yapılan bu nakilde, imanlı bir kişinin kendisini kurtarabilmesinin, başta kendi canı olmak üzere, dünyalık adına sahip olduğu her şeyi terketmesine bağlı olduğu anlayışı işlenmiştir.[45]

---

42 Luka, 14:20, 26.

43 Luka, 14:24.

44 Luka, 14:26.

45 İnsanların Allah'ın melekûtuna girmeleri için, kendi canları dahil, bütün varlıklarından vazgeçmelerinin önemi İsa'nın söylediği ifade edilen şu sözlerde de vurgulanmıştır: "Yine size derim: Devenin iğne deliğinden geçmesi, zengin adamın Allah'ın melekûtuna girmesinden daha kolaydır." (Matta, 19:24). İşte bu anlayışın bir uzantısı olarak Luka, 14:33'te de şöyle denilmiştir: "Bunun için her kim bütün varından böylece vazgeçmez ise benim şakirdim olamaz." Aslında dikkat edilirse Pavlus'un bekar kalmak ve dünyalıktan uzak durarak Ahirete yönelik meşguliyetler içerisinde bulunmak konusundaki tavsiyelerinin

Bu verdiğimiz örnekte de görüldüğü gibi, İsanın sözleri ve yaşantısı da dahil olmak üzere, Yeni Ahid'de evlenmemeyi teşvik eden başka örnekler bulunmasına rağmen, bu konuda sadece Pavlus'u sorumlu tutmak kanaatimizce pek tutarlı görünmemektedir. Zaten belirttiğimiz gibi, Pavlus'un tutumu da teşvikten ibaret kalmakta ve umumi olmaktan ziyade, şartları haiz olan kimseler için, hususi bir tavsiye karakteri taşımaktan öteye geçmemektedir.

Sonuç

Hıristiyanlıkta evlenmeme geleneğinin sorumlusu olarak gösterilen Pavlus'un, bu konudaki bizzat kendi görüşlerini tesbit edebilmek düşüncesiyle, fikirlerinin yer aldığı Yeni Ahid'de yaptığımız incelemelerden şu sonuçlara ulaşmış bulunuyoruz.

Pavlus, hem kadınlara ve hem de erkeklere evlenmemeyi tavsiye etmiştir. Onun bu şekilde davranmasının nedeni, kısa bir süre sonra gerçekleşecek olan dünyanın yok edilmesi olayından önce İsa'nın getirdiği dine iman edenlerin dua ile meşgul olmalarını, bunun için kendilerini bağlayan kayıtlardan kurtulmalarını ve bütün benlikleriyle ahirete yönelmelerini temin etmektir.

Pavlus, her ne kadar evlenmemeyi dinî endişelerden kaynaklanan gerekçelerle tavsiye ve hatta teşvik etmiş olsa da, onun bu konudaki muhtatapları sadece kendisini bekar kalma konusunda hazır hissedenler ve bu halleriyle din hizmetinde bulunabileceklerine inanan kimselerdir. Pavlus'un şartları ve kişilikleri yalnız yaşamaya

---

arkasında İsa'ya atfedilen bu ifadelerin etkisinin bulunduğu izlenimi edinilmektedir. Aynı şekilde, Pavlus'un evlenmemek hususunda serdettiği sözler de yine İsa'ya atfedilen Matta, 19:9-12'deki şu ifadelerle paralellik göstermektedir: "Ben size derim: Kim zinadan ötürü olmayıp karısını boşar ve başkası ile evlenirse, zina eder; boşanmış olanla da evlenen zina eder. Şakirtler İsa'ya dediler: *Eğer erkeğin karısı ile hali böyle ise evlenmek iyi değil, fakat İsa onlara dedi: Bütün insanlar bu sözü kabul edemez, ancak kendilerine verilmiş olanlar kabul edebilir. Çünkü anadan doğma hadım vardır ve insanlar tarafından yapılmış hadım vardır, göklerin melekûtu uğrunda kendilerini hadım edenler de vardır. Bunu kabul edebilen kabul etsin.*" Görüldüğü gibi, İsa "göklerin melekûtu uğrunda kendilerini hadım edenler" diye tavsif ettiği insanların evlenmemelerini tasvip etmektedir. Zaten Pavlus da *"Lakin bütün insanların benim kendim gibi olmalarını istiyorum; fakat kimi böyle, kimi şöyle, herkesin Allah'tan kendi mevhibesi vardır"* (I. Korintoslulara, 7:7) derken İsa'nın *"bunu kabul edebilen etsin"* sözünü tekrar ediyor görünmektedir.

uygun olmayanlar için düşüncesi ise, onların bir an önce evlenmeleri yönündedir. O, özellikle bekar kaldıklarında zinaya düşme ihtimalinde bulunanlar ile genç yaşta dul kalanların evlenmeleri gerektiğini söylemiştir. Ayrıca, "evlenmemenin imandan irtidat etme ve aldatıcı ruhlar ile cinlerin öğretisi" olduğunu söylerken, evlilikten kaçınanları ya da kaçınacakları ağır bir dille eleştirmiştir. Bu durum onun mutlak olarak evliliğin karşısında olmadığını göstermektedir.

Son söz olarak diyebiliriz ki, asırlar boyunca Pavlus'un evlenmemek konusundaki görüşlerinin, diğer düşüncelerinin rağmına olarak daha fazla öne çıkarılması fiilî bir durumdur. Bununla birlikte, onun taraftarlarına zamana ve şartlara göre evlenmeyi tavsiye ettiği de bir vakıadır. Bu nedenle, Pavlus'un evlenmeye ve evlenme kurumuna bütünüyle karşı olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

Kaynakça

A Dictionary of Comparative Religion, Ed., S.G.F. Brandon, Charles Scribner's Sons, New York, 1970.

Allan Menzies/William Edie, "Paul", *Encyclopedia of Religions and Ethics* (I-XIII), Ed., Hastings, James, T&T Clark, Edinburg, 1994, C.IX, ss.680-695.

Borkamm, Günter, *Paul*, Ter: D.M.G. Stalker, Harper & Row Publishers, New York, 1971.

Cohen, Harry A., *A Basic Jewish Encyclopedia*, Hartmore House, Hartford, 1965.

Compton's Interactive Bible: New International Version 1.0, Compton's Home Library, Zondervan Publishing House, Cambridge, 1996 (CD).

"Corinth", *Insight On the Scriptures* (I-II), International, Bible Students Association, Brooklyn, New York, 1988, C.I, ss.508-509.

Dictionary of Religions, Ed. John R. Hinnells, Penguin Books, New York, 1987.

Gündüz, Şinasi, *Pavlus: Hıristiyanlığın Mimarı*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2001.

Holy Bible: Old and New Testament, King James Version, London, 1994.

Holy Bible: Old and New Testament, Nelson, New York, 1946.

İncil: İncil'in Yunanca'dan Türkçe'ye Çağdaş Çevirisi, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul, 1989.

Jerome, Murphy/O'connor, O.P., *St. Paul's Corinth: Texts and Archaelogy*, Michael Glaizer, Inc. Wilmington, Delaware, 1983.

Kitabı Mukaddes, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul, 1988.

"Paul", *Insight on the Sicruptures* (I-II), International, Bible Students Association, Brooklyn, NewYork, 1988, C.II, ss.585-590.

Preiffer, Charles F., *The Combined Bible Dictionary & Concordance*, Marshall-Pickering, London, 1990.

Revel, Hirschel, "Adultery", *Universal Jewish Encyclopedia*, C.I, ss.102-103.

The Bible: A Multimedia Experience (kelime ve konu taraması yapılabilen, "King James Version"a uyumlu, seslendirme-resimler-fotoğraflar-video kliplerinden oluşan, Eski ve Yeni Ahid'i ihtiva eden CD), Windows Version, World Library Inc., Cambrix Publishing, Chatsworth, 1995.

The Interpreter's Bible (I-XII), Ed.Nolan B. Harmon, Abingdon-Cokesbursy Press, New York, 1953.

The New Testament and Wycliffe Bible Commentary, Ed.Charles F. Pfeiffer, Moody Press, Chicago, 1983.

The Sancino Talmud, Davka Corparation, Jewish Life & Davka Corparation and Judaica Press, Inc., New York, Brooklyn, Version IIc3, 1991-1996 (CD).